

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N 8

24.02.2022

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: ალუმინის ჯართისგან ალუმინის სხმულების დამამზადებელი საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება;

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: შპს „ლეგომეტალ“, ქ. თბილისი, თორნიკე ერისთავის ქუჩა, N 2გ, ბინა N 17;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: გარდაბნის მუნიციპალიტეტი, სოფელი მარტყოფი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 16.12.2021;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: ფიზიკური პირი გიული დარციმელია.

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში, შპს „ლეგომეტალის“ (ს/კ 400290608) მიერ წარმოდგენილია გარდაბნის მუნიციპალიტეტში, სოფ. მარტყოფში ალუმინის ჯართისგან ალუმინის სხმულების დამამზადებელი საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების სკოპინგის ანგარიში.

2019 წელს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის N2-320 (12.04.2019) ბრძანებით შპს „ლეგომეტალის“ (ს.კ. 205282362) ალუმინის ჯართისგან ალუმინის სხმულების დამამზადებელი საწარმოს ექსპლუატაციის პროექტზე გაიცა გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება, ხოლო 2021 წლის 11 ივნისის N2-856 ბრძანების საფუძველზე შპს „ლეგომეტალზე“ (ს.კ. 205282362) გაცემული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება გადაეცა შპს „ლეგომეტალს“ (ს.კ. 400290608).

წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, ალუმინის ჯართისგან ალუმინის სხმულების დამამზადებელი საწარმო მდებარეობს გარდაბნის მუნიციპალიტეტში, სოფ. მარტყოფში, შპს „ლ. კაპიტალის“ საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების 5007 მ² ფართობის მიწის ნაკვეთზე (ს/კ: 81.10.38.050), რომლითაც შპს „ლეგომეტალი“ სარგებლობს იჯარის ხელშეკრულების საფუძველზე. ტერიტორიის GPS კოორდინატებია: X-501787.76, Y-4615999.72; X-501827.93, Y-4616010.63; X-501857.42, Y-4615894.12; X-501787.76, Y-4615999.72. ობიექტს დასავლეთით 180 მეტრში ესაზღვრება ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზა, ხოლო 300 მეტრში მდ. ლოჭინი. საწარმოს ტერიტორიის ჩრდილო-

აღმოსავლეთით, დაახლოებით 650 მეტრში მდებარეობს უახლოესი დასახლებული პუნქტი. საპროექტო ტერიტორიის მიმდებარედ წარმოდგენილია კერძო საკუთრებაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთები. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, უშუალოდ საწარმოს დასავლეთით ესაზღვრება უჟანგავი ფოლადის (ღვინის საცავების) დამამზადებელი საწარმო.

გაცემული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების შესაბამისად, საწარმოს ძირითად პროდუქციას წარმოადგენს ალუმინის ჯართისგან დნობის საშუალებით მიღებული ალუმინის სხმულები. საწარმოში ალუმინის ჯართის შემოტანა ხდება ფერადი ლითონების ჯართის შემგროვებელი პუნქტებიდან. ალუმინის ნადნობის ფილების მიღების პროცესი მოიცავს შემდეგ ძირითად ეტაპებს: ნედლეულის (ალუმინის ჯართის) მიღება-საწყობება; ალუმინის ჯართის მასიდან ალუმინის სხვადასხვა სახის ნაწარმის გამოყოფა; სადნობი ღუმელების მომზადება; სადნობი ღუმელების სწორი ექსპლუატაციის უზრუნველყოფა; ალუმინის ნადნობის ჩამოსხმა ლითონის სპეციალურ ყალიბებში; პირველადი დნობისას მიღებული წიდის გადამუშავება (დაფქვა ბურთულებიან წისქვილებში); დაფქვილი წიდის საცერში გაცრა მასში არსებული რკინის ლითონების გამოსაყოფად; დაფქვილი და ლითონგაცლილი წიდის დნობა ე.წ „ტიგელის“ ტიპის ღუმელებში; პროდუქტის მზა პროდუქციის საწყობში განთავსება; პროდუქციის მარკირება და ტრანსპორტირება დანიშნულების შესაბამისად.

საწარმოში წარმოდგენილია ჯართის გადასარჩევი და დამუშავების უბანი (დაპრესვა საპრეს დანადგარებში (3 ერთეული)), ასევე სადნობი უბანი. სადნობ უბანზე გამოიყენება ძირითადი სადნობი ღუმელი და 3 წიდის გადამამუშავებელი სადნობი ე.წ „ტიგელი“. ძირითადი ღუმელის წარმადობაა 0.7 ტ/სთ-ში, ხოლო „ტიგელის“ ღუმელებში 500 კგ ნადნობის მიღება ხდება 24 სთ-ში. ღუმელი მუშაობს ბუნებრივ აირზე. ძირითად ღუმელში დღე-ღამეში შესაძლებელია 3 ციკლის ჩატარება და 19,726 ტონა (7200 ტ/წელ) ალუმინის ჯართისგან - 16.8 ტონა (6132 ტ/წელ) ალუმინის სხმულის წარმოება, საიდანაც ასევე მიიღება 2.7 ტ (985.5 ტ/წელ) ალუმინის შემცველი წიდა. ღუმელი მუშაობს 24 საათის განმავლობაში, წელიწადში 365 დღეს. ძირითად ღუმელში ალუმინის ჯართის დნობის შემდეგ ხდება მიღებული წიდის გადამამუშავება. პირველ ეტაპზე წიდა იფქვევა 3 ბურთულიან წისქვილში (რომლის წარმადობაა - 300 კგ წიდის დაფქვა 5 საათის განმავლობაში). აღნიშნული წისქვილები უზრუნველყოფს დღეში 2,7 ტონამდე წიდის გადამამუშავებას, თითოეული წისქვილი დღეში ატარებს სამ ციკლს და მუშაობს 15 საათის განმავლობაში. წისქვილებიდან გამოყოფილი აირმტვერნარევი იწმინდება მტვერდამჭერ სისტემაში, კერძოდ ციკლონში 70%-იანი ეფექტურობით და შემდგომ ციკლონის თავზე დამონტაჟებულ ქსოვილის ფილტრში, რომლის ეფექტურობა არანაკლებ 99%-ის ტოლია. მტვერდამჭერ სისტემაში დაჭერილი ალუმინის შემცველი მტვრის გადადნობა, ასევე გათვალისწინებულია „ტიგელის“ ტიპის ღუმელებში.

დაფქვილი წიდა, შემდგომ ეტაპზე გაივლის საცერ დანადგარს (საათში იცრება 200 კგ წიდის გაცრა, წიდისგან ლითონის გამოყოფის მიზნით). დღეში საშუალოდ 2700 კგ წიდის გადამამუშავებით მიიღება 1200 კგ (438 ტ/წელ) ლითონის ჯართი და 1500 კგ (547.5 ტ/წელ)

ალუმინის შემცველი დაფქვილი წიდა. დაფქვილი და გაცრილი წიდის გადადნობა ხდება ე.წ „ტიგელის“ ტიპის ღუმელებში (სულ 3 ერთეული, საიდანაც ერთი სარეზერვოა). თითოეულ ღუმელში იყრება 750-800 კგ წიდა, დნობა მიმდინარეობს 24 საათის განმავლობაში, რის შედეგადაც მიიღება 500 კგ ალუმინის სხმულები და 200 კგ წიდა, რომელიც შემდგომი გადამუშავებისათვის არ გამოიყენება. ორივე ღუმელში წელიწადში ხდება 365 ტონა ალუმინის ნაღობი სხმულის და 146 ტონა წიდის მიღება. აღნიშნულ ღუმელების თავზე დამონტაჟებულია ქოლგები, 8 მეტრი სიმაღლისა და 0.5 დიამეტრის გამწოვი მილით.

დადგენილი ტექნოლოგიური ციკლის განხორციელების შედეგად მიღებული ალუმინის ლითონის გამდნარი მასა ისხმება თუჯის ყალიბებში, სპეციალურად მოწყობილ ნახევრად ავტომატურ კონვეიერზე. პროდუქციის შენახვა ხდება მზა პროდუქციის საწყობში.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებით საწარმოში დაგეგმილია არსებულ ძირითად ღუმელს დაემატოს ერთი მზრუნავი (როტორული) ღუმელი, რომლის მუშაობისას წარმოქმნილი აირმტვერნარევი შეერთებული იქნება უკვე არსებულ ძირითადი სადნობი ღუმელის გამწმენდ სისტემაზე. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ საწარმოში წარმოქმნილი წიდის გადამუშავებისათვის არსებული დანადგარები (ბურთულებიან წისქვილი; დაფქვილი წიდის საცერი, მასში არსებული რკინის ლითონების გამოსაყოფად) და „ტიგელის“ ღუმელები ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების შემდეგ აღარ იფუნქციონირებენ. მზრუნავი (როტორული) ჰიდრავლიკური ღუმელის მაქსიმალური დნობის ტემპერატურა შეადგენს 900 °C-ს (ღუმელს აქვს 3 ფაზიანი დენის წყარო და ასევე მოიხმარს ბუნებრივ აირს). 1 საათში ნედლეულის დნობის საშუალო რაოდენობა შეადგენს 1 ტონას. 24 საათში დაახლოებით 12 ტ ფერადი ლითონის ჯართის დნობისას მიღებული სხმულის რაოდენობა შეადგენს დაახლოებით 9 ტონას. აღნიშნულ ღუმელში დღე-ღამეში შესაძლებელია მაქსიმუმ 6 ციკლის (დნობის) ჩატარება, საიდანაც თითო დნობის საშუალო დრო 2 საათს შეადგენს. დანადგარის მაქსიმალური ტევადობაა 2 ტონა და მიიღება 1.5 ტონა სხმული (0.75 ტ/სთ).

ალუმინის ჯართის დნობისას წარმოქმნილი წიდის ხელახალი გამოდნობა მოხდება მზრუნავ (როტორულ) ღუმელში. ხოლო წიდის გადამუშავების უბანი (1000 მ² ფართობი) მთლიანად გამოყენებული იქნება საწარმოში წარმოქმნილი წიდის დასაწყობებისათვის. ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების შედეგად მზრუნავ (როტორულ) ღუმელში მონაცვლეობით რეჟიმში მოხდება, როგორც ალუმინის ჯართისა და წიდის, ასევე სპილენძისა და თუთიის ჯართის გამოდნობა. შესაბამისად, მიიღება ალუმინის, სპილენძის და თუთიის სხმულები.

საწარმოში ამჟამინდელი წარმადობის მიხედვით წელიწადში 7200 ტონა ალუმინის ჯართის გადამუშავებით (გადადნობით) მიიღება 6497 ტ ალუმინის სხმული, 146 ტ წიდა და 438 ტ ლითონის ჯართი, ხოლო ღუმელი მუშაობს 24 საათის განმავლობაში, წელიწადში 365 დღეს. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების შემდეგ, საწარმოს სამუშაო დღეების რაოდენობა და გრაფიკი უცვლელი რჩება. დოკუმენტაციის მიხედვით, აღნიშნული ღუმელი წლიური სამუშაო დროის მესამედს (წელიწადში 2920 საათი) დაუთმობს

ალუმინის, სპილენძისა და თუთიის სხმულების წარმოებას. ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების შემდგომ მაქსიმალური წარმადობა იქნება: ალუმინის წარმოებისას 1.45 ტ/სთ (7227 ტ/წელ); სპილენძის სხმულების წარმოებისას 0.75 ტ/სთ (1095 ტ/წელ), ხოლო თუთიის სხმულების წარმოებისას 0.75 ტ/სთ (1095 ტ/წელ), რისთვისაც გამოყენებული ნედლეულის რაოდენობა იქნება შემდეგი: ალუმინის ჯართი 8660 ტ/წელ, სპილენძის ჯართი 1460, თუთიის ჯართი 1460 ტ/წელ.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია არაქმედების ალტერნატივა, სადნობი ღუმელისა და მტვერგამწმენდი სისტემის ალტერნატიული ვარიანტები და ტექნოლოგიური ალტერნატივები. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, არაქმედების ალტერნატივის განხორციელების შემთხვევაში, არ არის მოსალოდნელი არსებულ გარემოზე ზემოქმედების ცვლილება. არაქმედების ალტერნატივა უარყოფილ იქნა დაგეგმილი წარმოებით მოსალოდნელი დადებითი ეკონომიკური ფაქტორების გათვალისწინებით. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საწარმოს გააჩნია მაღალეფექტიანი მტვერდამჭერი სისტემა, შესაბამისად, სხვა ალტერნატიული ვარიანტები არ განხილულა. ვინიდან, პროექტი ეხება არსებული საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებას და აღნიშნული არ გულისხმობს ახალი ტერიტორიების ათვისებას, ადგილმდებარეობის ალტერნატიულ ვარიანტად დოკუმენტში განხილულია მხოლოდ არსებული ტერიტორია. **გზშ-ის ეტაპზე დეტალურ შეფასებას და ანალიზს საჭიროებს საპროექტო, მათ შორის ადგილმდებარეობის ალტერნატივების საკითხი.**

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საწარმოში წყალი გამოიყენება სასმელ-სამეურნეო და ტექნიკური დანიშნულებით. საწარმოო და სასმელ-სამეურნეო მიზნებისათვის წყლის შემოტანა ხდება ავტოცისტერნებით და ინახება 20 მ³ მოცულობის წყლის ორ ავზში. სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით გამოყენებული წყლის რაოდენობა წელიწადში შეადგენს 821.25 მ³-ს. ტექნიკური მიზნებისათვის წყალი გამოიყენება ალუმინის სადნობი ძირითადი ღუმელის გაციების ბრუნვით სისტემაში (სადაც წყლის რაოდენობა 5 მ³-ს შეადგენს). მზრუნავ სისტემაში წყლის დანაკარგების შევსება ხორციელდება საწარმოს ტერიტორიაზე დამონტაჟებული 20 მ³ მოცულობის რეზერვუარებიდან. წყლის დანაკარგების შევსებისათვის ასევე გამოყენებული იქნება სანიაღვრე წყლები, რომლებიც იკრიბება (2.3 მ³ მოცულობის) ბეტონის ორ ორმოში. დღე-ღამეში წყლის დანაკარგების შევსებისათვის საჭიროა 3 მ³ წყალი, ხოლო წელიწადში 1095 მ³. საწარმოს ტერიტორიაზე წარმოქმნილი სამეურნეო-საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლები (739.125 მ³/წელ) იკრიბება შიდასაკანალიზაციო სისტემით, რომელიც უერთდება საწარმოს ტერიტორიაზე ბეტონის ამოსაწმენდ ორმოს. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, საწარმოო პროცესი მიმდინარეობს გადახურულ შენობაში, შესაბამისად სანიაღვრე წყლების დაბინძურების რისკი არ არსებობს.

სკოპინგის ანგარიშში მოცემულია ინფორმაცია საქმიანობის განხორციელებით გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ. ასევე ზოგადი ინფორმაცია გარემოსდაცვითი კუთხით დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ. პროექტის

სპეციფიკის გათვალისწინებით მოსალოდნელი მნიშვნელოვანი ზემოქმედება გარემოზე ძირითადად დაკავშირებული იქნება ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებასთან და ხმაურის გავრცელებასთან, ასევე ნარჩენების გავრცელებასთან. მოსალოდნელი ზემოქმედების ეფექტური მართვის მიზნით მნიშვნელოვანია გზშ-ის ეტაპზე განისაზღვროს სათანადო გარემოსდაცვითი, მათ შორის შემარბილებელი, ღონისძიებები და მონიტორინგის საკითხები.

ტექნოლოგიური პროცესების დროს გარემოს დაბინძურების ძირითადი წყაროებია: ბუნებრივ აირზე მომუშავე ალუმინის სადნობი და მბრუნავი ღუმელის ერთიანი გამწოვი მილი, მეტალის (ალუმინის) ჯართის მიღება-დასაწყობება, წიდის საწყობი. ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში დაგეგმილია მბრუნავი (როტორული) ღუმელის მუშაობისას წარმოქმნილი აირმტვერნარევი შეერთება არსებულ (ძირითადი სადნობი ღუმელის) გამწმენდ სისტემაზე. ძირითადი სადნობი და მბრუნავი (როტორული) ღუმელებიდან გამომავალი აირები სავენტისაგან მიღების საშუალებით მიერთებულია გამაციებელ სისტემაზე, შემდგომ აირები იფილტრება სახელოებიან ფილტრებში და 14 მ სიმაღლის, 0.5 მ დიამეტრის მილით გაიფრქვევა ატმოსფეროში. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სახელოებიანი ფილტრების წარმადობა შეადგენს საათში 12800 მ³ აირმტვერნარევის გაწმენდას. გაწმენდის ეფექტურობაა არანაკლებ 99.5%. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერების, მათ შორის ჯამური ზემოქმედების პოტენციალის მქონე ნივთიერებების კონცენტრაცია არ აჭარბებს ნორმით დადგენილ დასაშვებ მნიშვნელობას ობიექტიდან 500 მ-იანი რადიუსის საზღვარზე.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საწარმოში დამონტაჟებული დანადგარების, გამწოვი სისტემების, კომპრესორისა და სხვა მოწყობილობების მიერ გამოწვეული ხმაურის დონე შეადგენს 90 დბა-ს. დოკუმენტის თანახმად, ხმაურის დონე საწარმოდან 100 მეტრში ნორმაზე ნაკლებია როგორც დღის, ასევე ღამის საათებისათვის. ამასთან, დანადგარები განთავსებულია დახურულ შენობაში, ხოლო უახლოესი დასახლებული პუნქტის მიმართულებით არსებული შენობა-ნაგებობები ასევე წარმოადგენენ ხმაურის შემამცირებელ ბარიერს.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საქმიანობის განხორციელების პროცესში მოსალოდნელია, როგორც არასახიფათო, ისე სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. საყოფაცხოვრებო ნარჩენები (დაახლოებით 51.9 მ³/წელ) შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე, საწარმოს ტერიტორიიდან პერიოდულად გატანილი იქნება ადგილობრივი დასუფთავების სამსახურის მიერ. სკოპინგის ანგარიშის შესაბამისად, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების შემდეგ, ფერადი ლითონის ჯართის დნობისას წარმოქმნილი წიდის წლიური რაოდენობა იქნება დაახლოებით 2030 ტ, რომელთა მეორადი დნობის შემდეგ მინიმუმამდე იქნება დაყვანილი მათში ალუმინის შემცველობა. წიდის სასაწყობო ტერიტორიაზე განთავსებულია 3000 ტონამდე წიდა, რომელშიც ასევე შემცირდება ალუმინის შემცველობა, მათი მეორადი გამოდნობის შედეგად. ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი წიდა დასაწყობებული იქნება საწარმოს შენობაში, წიდის დასაწყობებისთვის განკუთვნილ 1000 მ³ ფართობზე. საჯარო განხილვაზე კომპანიის წარმომადგენლის განმარტებით, წიდის დასაწყობებისთვის

გამოყოფილი ტერიტორია საკმარისი იქნება მხოლოდ 5 წლის ვადით წიდის განთავსებისთვის. გზშ-ის ეტაპზე დაზუსტებას საჭიროებს წიდის სასაწყობე ტერიტორიის შევსების დაზუსტებული დროისა და წიდის შემდგომი მართვის კონკრეტული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საწარმოო ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ისეთი ნარჩენები, რომლებიც ექვემდებარება მეორად გადამუშავებას (მაგალითად: საბურავები, რეზინის ნაკეთობები, ცელოფანი, შესაფუთი მასალები და სხვ.), გადაეცემა გადამუშავებაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე ორგანიზაციებს. სახიფათო ნარჩენები (ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული ჩვრები და სხვ.) შემდგომი მართვის მიზნით ასევე გადაეცემა შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიას.

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სამინისტროს წარმომადგენლის მიერ საწარმოს ტერიტორიის დათვალიერების შედეგად გამოვლინდა, რომ ობიექტზე უკვე მოწყობილია ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში გათვალისწინებული მზრუნავი (როტორული) ღუმელი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სამინისტროში წარმოდგენილი დოკუმენტაცია შემდგომი რეაგირების მიზნით გადაგზავნილ იქნა სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტში.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია განთავსდა სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ფეისბუქ-გვერდზე და ინფორმაცია გაეგზავნა ცენტრის ყველა გამომწერს ელ. ფოსტის მეშვეობით. ინფორმაცია ასევე განთავსდა გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე, ხოლო სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის რეგიონალური წარმომადგენლების მიერ განცხადებები გამოქვეყნდა საქმიანობის განხორციელების სიახლოვეს ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილებზე. ზემოაღნიშნული პროექტის სკოპინგის ანგარიშთან დაკავშირებით საჯარო განხილვა გაიმართა 2022 წლის 18 იანვარს 13:00 საათზე, გარდაბნის მუნიციპალიტეტში, სოფ. მარტყოფის საზოგადოებრივი ცენტრის შენობაში. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, გარდაბნის მუნიციპალიტეტის და შპს „ლეგომეტალის“ წარმომადგენლები, სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელი პირი, ასევე სოფ. მარტყოფის წარმომადგენელი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტები და დაინტერესებული მოსახლეობა. საჯარო განხილვაზე დამსწრე საზოგადოება დაინტერესდა საწარმოო პროცესში მიღებული წიდის შემდგომი მართვის საკითხებით (დასაწყობების პირობები, საპროექტო ტერიტორიაზე მისთვის საკმარისი ადგილის არსებობის შესაძლებლობა, წიდის გადამუშავების ალტერნატიური გზების მოძიება), ასევე საწარმოს კონტროლის/მონიტორინგის მექანიზმებით. სკოპინგის ანგარიშის ავტორმა დამსწრე საზოგადოებას განუმარტა, რომ წიდის დასაწყობება მოხდება საწარმოს ტერიტორიაზე მისთვის სპეციალურად გამოყოფილ დაახლოებით 1000 მ² ფართობის ტერიტორიაზე, გადახურულ შენობაში და დაცული იქნება უსაფრთხოების სტანდარტები მისი გარემოში მოხვედრის თავიდან აცილების მიზნით.

კომპანიის წარმომადგენლის განმარტებით ჯერ-ჯერობით დაგეგმილია წიდის დროებითი, 5 წლიანი ვადით საწარმოო ტერიტორიაზე განთავსება. წარმომადგენელმა განმარტა, რომ საწარმოს კონტროლს/მონიტორინგს ახორციელებს სამინისტროში შემავალი უწყება - სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი. დამსწრეთა მხრიდან ყურადღება გამახვილდა, ასევე საწარმოში უწყვეტი ინსტრუმენტული მონიტორინგის სისტემის დანერგვაზე, გამოყოფილი მტვრის გავრცელების შერბილების მიზნით ტერიტორიის გამწვანებაზე. საჯარო განხილვაზე გამოთქმული შენიშვნები/მოსაზრებები და შესაბამისი პასუხები/განმარტებები აისახა საჯარო განხილვის ოქმში.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით, წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები წარმოადგინეს ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ბუნებათსარგებლობისა და ენერგეტიკის მართვისა და მდგრადი განვითარების პროგრამის მაგისტრანტებმა, რომლებიც ძირითადად ეხებოდა ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების შედეგად ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებით, ხმაურითა და ვიბრაციით გამოწვეულ ზემოქმედებას და მისი დეტალური შეფასების საჭიროებას. ასევე წყალზე და/ან ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე, ბიოლოგიურ გარემოზე და საწარმოს ფუნქციონირებით მიმდებარედ არსებულ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედების საკითხებს, ადამიანის ჯანმრთელობასთან და სიცოცხლესთან დაკავშირებული რისკებს, ნარჩენების, მათ შორის წიდის მართვის საკითხსა და საწარმოს საქმიანობით გამოწვეული კუმულაციური ზემოქმედების შეფასებას. პროექტთან დაკავშირებით, არსებული რელევანტური და საფუძვლიანი შენიშვნები/მოსაზრებები სამინისტროს მიერ მხედველობაში იქნა მიღებული და აისახა სკოპინგის დასკვნაში (გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალში).

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია, ხოლო ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება. სკოპინგის პროცედურის შედეგად სამინისტროს მიერ განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი, ასევე გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებების საკითხები.

გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზმ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზმ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;

3. გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

3.1 გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზმის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ (ასეთის არსებობის შემთხვევაში);

3.2 გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ადგილზე არსებული ფაქტობრივი მდგომარეობის გათვალისწინებით, სადაც შეფასებული და გაანალიზებული იქნება საწარმოს ტერიტორიაზე ამჟამად არსებული მდგომარეობა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ზემოქმედების სახეები, შემარბილებელ ღონისძიებებთან ერთად;

4. გზმ-ის ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების საჭიროების დასაბუთება;
- არსებული (2019 წლის გარემოსდაცვითი გადაწვეტილებით გათვალისწინებული) საქმიანობის და დაგეგმილი ცვლილებების დეტალური აღწერა;
- საწარმოს ტერიტორიის აღწერა, საქმიანობის განხორციელების ადგილის საკადასტრო კოდი და GPS კოორდინატები, Shp ფაილებთან ერთად;
- საწარმოს ტერიტორიიდან დაზუსტებული მანძილი უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე (მდებარეობის მითითებით), ზედაპირული წყლის ობიექტამდე, საავტომობილო გზამდე და სხვა;
- ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიის მოსაზღვრე ტერიტორიების, ასევე ახლომდებარე მოქმედი ობიექტების (საწარმოდან 500 მ რადიუსში) და მათი ფუნქციური დატვირთვის შესახებ (მანძილების მითითებით);
- ინფორმაცია პროექტის ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, ტექნოლოგიური ალტერნატივები, ადგილმდებარეობის ალტერნატივები და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივები. გზმ-ის ანგარიშის შესაბამის ქვეთავში, დეტალურად უნდა იქნეს დასაბუთებული ობიექტის ტექნოლოგიური ალტერნატივების, მათ შორის მზრუნავი (როტორული) ლუმელის და მტვერდამჭერი სისტემის შერჩეული ალტერნატივის გარემოსდაცვითი, სოციალური, ეკონომიკური და ტექნიკური უპირატესობები;
- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით, საწარმოს განახლებული გენერალური გეგმა, შესაბამისი აღნიშვნებით და ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება, როგორც არსებული, ისე საპროექტო დანადგარ(ებ)ი, დამხმარე ტექნოლოგიური მოწყობილობები და ტექნოლოგიური უბნები, მაგნე ნივთიერებათა გაფრქვევისა და ხმაურის წყაროების მითითებით;

- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით, საწარმოს ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით, ფოტო მასალა);
- საწარმოს ადგილმდებარეობის გარემოს არსებული მდგომარეობის ანალიზი;
- ინფორმაცია საწარმოს წარმადობისა და ფიზიკური მახასიათებლების შესახებ, საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით. საწარმოს დანადგარების, ტექნოლოგიური მოწყობილობებისა და ტექნოლოგიური უბნების (მათ შორის ჯართის მიღება-დამუშავების, საღუმელე-სადნობი, სხმულების ჩამოსასხმელი და სხვა უბნების) დეტალური აღწერა, თითოეული საწარმოო ობიექტის/უბნის ტექნიკური პარამეტრებისა და ტექნოლოგიური სქემების მითითებით;
- საწარმოო დანადგარების, ტექნოლოგიურ პროცესში გამოსაყენებელი საშუალებების და მოწყობილობების, მათ შორის არსებული და ახალი ღუმელის სიმძლავრე/წარმადობა;
- ინფორმაცია ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით საწარმოს საპროექტო წარმადობის (სთ, დღე, წელი) და სამუშაო რეჟიმის შესახებ;
- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით საწარმოში მიმდინარე ტექნოლოგიური პროცესის აღწერა, შესაბამისი თანმიმდევრობით. დეტალურად იქნეს წარმოდგენილი საწარმოო ობიექტის ტექნოლოგიური სქემა/ციკლი, ნედლეულის შემოტანიდან-პროდუქციის მიღებამდე;
- ინფორმაცია საწარმოში ნედლეულის მიღების/მომარაგებისა, რაოდენობისა და დასაწყობების პირობების შესახებ, დასაწყობების ადგილის მითითებით;
- ნედლეულის/პროდუქციის ტრანსპორტირების მარშრუტების შესახებ დეტალური ინფორმაცია (რუკაზე ჩვენებით, სქემატური ნახაზებით). მათ შორის, წარმოდგენილი უნდა იყოს ტრანსპორტირების გეგმა-გრაფიკი, ნედლეულის/პროდუქციის შემოტანის და გატანის პროცედურების სიხშირის მითითებით. ამასთან, მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნეს დასახლებულ პუნქტ(ებ)ში გადაადგილების შესაბამისი პირობები, მაგ: დაბალი სიჩქარე, სამოდრაო გზის მორწყვა, მარის გადახურვა, ღამის საათებში (ნედლეულისა და პროდუქციის შემოზიდვა/გაზიდვის) გადაადგილების აკრძალვის საკითხები;
- გზმ-ის ეტაპზე წარმოდგენილი იქნეს ნედლეულის/პროდუქციის ტრანსპორტირების შესახებ მუნიციპალიტეტთან შეთანხმების/კომუნიკაციის ამსახველი ინფორმაცია;
- ინფორმაცია მიღებული პროდუქციისა და მისი დროებითი განთავსების, შემდგომი რეალიზაციის შესახებ;
- ჯართის განთავსების უბანზე ჯართის წინასწარი დახარისხება/განცალკევების საკითხების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის ჯართის მომზადების (დაპრესვა საპრეს დანადგარებში) და ღუმელებში ჩატვირთვის პროცესის აღწერა. ამასთან, გზმ-ის ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს ნავთობპროდუქტებით ან სხვა სახიფათო ნივთიერებებით დაბინძურებული ჯართის საწარმოში მოხვედრის შემთხვევაში რა სახის ღონისძიებები იქნება გატარებული კომპანიის მიერ (დაბინძურებული ჯართის შემდგომი მართვის ღონისძიებები);
- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით, დეტალური ინფორმაცია: საწარმოო პროცესის თანმდევი წიდის დაზუსტებული რაოდენობის, წიდის ლაბორატორიული კვლევის შედეგების, დროებითი დასაწყობების ადგილის, დასაწყობების

პირობებისა და შემდგომი მართვის კონკრეტული ღონისძიებების შესახებ, კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების გათვალისწინებით;

- დეტალური ინფორმაცია ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების პრევენციის მიზნით გათვალისწინებული გამწმენდი სისტემის (ტექნიკური პარამეტრებისა და ეფექტურობის შესახებ) შესახებ;
- ამასთან, ინფორმაცია გამწმენდი მოწყობილობების პარამეტრების დაცვის, მათ შორის სახელოიანი ფილტრების დროული გამოცვლის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია აირმტვერდამჭერი მოწყობილობის მიერ დაჭერილი მტვრის და გამოცვლილი სახელოებიანი ფილტრების მართვის შესახებ;
- საწარმოს სასმელ-სამეურნეო, ტექნიკური და საწარმოო დანიშნულებით წყალმომარაგების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- დაზუსტებული ინფორმაცია საწარმოო ტექნოლოგიურ ციკლში წყლის გამოყენების, მათ შორის ბრუნვითი წყალმომარების შესახებ ინფორმაცია;
- საწარმოს ტერიტორიაზე ჩამდინარე (საწარმოო, სამეურნეო-ფეკალური) წყლების მართვის საკითხები;
- საპროექტო ტერიტორიაზე და ტექნოლოგიურ უბნებზე წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლების მართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- ინფორმაცია შესაძლო ავარიული სიტუაციების შესახებ. ამასთან, განხილული იქნეს საწარმოს სახანძრო უსაფრთხოების საკითხები, ასევე ხანძარსაწინააღმდეგო ღონისძიებები;
- ინფორმაცია საწარმოში დამუშავების მიზნით მისაღები ნარჩენების შესახებ. კერძოდ: ნარჩენის კოდი, დასახელება და რაოდენობა, საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 17 აგვისტოს N426 „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ დადგენილების შესაბამისად;
- ინფორმაცია ნარჩენის აღდგენის ოპერაციის შესახებ, ნარჩენების მართვის კოდექსის დანართი I - ის შესაბამისად;
- დეტალური ინფორმაცია ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების შესახებ. მათ შორის, ნარჩენი წილის, მტვერდამჭერ სისტემაში წარმოქმნილი ნარჩენების და სხვა ნარჩენების შესახებ (ნარჩენის კოდეზი და დასახელება, რაოდენობა, განთავსება და შემდგომი მართვის საკითხები);
- ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში გამწვანების ზოლის არსებობის ან/და ტერიტორიის პერიფერიაზე მისი მოწყობის შესაძლებლობის შესახებ;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა, მათ შორის დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილი, ასევე პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ ინფორმაცია;
- არახელსაყრელ მეტეოროლოგიურ პირობებში საწარმოს ფუნქციონირების შეზღუდვის ღონისძიებების გეგმა;
- საწარმოს ტერიტორიის საკუთრების ან სარგებლობის ხელშეკრულების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;

- ინფორმაცია გზმ-ის ფარგლებში ჩატარებული საბაზისო/სადიებო კვლევებისა და გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის გამოყენებული მეთოდების შესახებ.

5. პროექტის ფარგლებში გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ატმოსფერულ ჰაერზე, სადაც მოცემული უნდა იყოს:
  - ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გამოყოფისა და გაფრქვევის წყაროები (გენ-გეგმაზე მითითებით), გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში;
  - ატმოსფერულ ჰაერზე მოსალოდნელი ზემოქმედების პრევენციული და შემარბილებელი ღონისძიებები;
  - ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა მონიტორინგის გეგმა, სადაც გათვალისწინებული იქნება საწარმოში მავნე ნივთიერებების ორგანიზებული გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის უწყვეტი **ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის დანერგვისა და განხორციელების საკითხი**. მათ შორის, გაფრქვევის წყაროების, მონიტორინგს დაქვემდებარებული კომპონენტების, თვითმონიტორინგისთვის შერჩეული მეთოდის/ხელსაწყოს და სტანდარტის შესახებ ინფორმაცია;
- გზმ-ის ანგარიშს თან უნდა დაერთოს ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- პროექტის ფარგლებში ხმაურის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება (ხმაურის ყველა წყაროს გენ-გეგმაზე დატანით), შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებებისა და მონიტორინგის საკითხების მითითებით;
- საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში კუმულაციური ზემოქმედების შედეგების შეფასება, საქმიანობის განხორციელების ზონაში (500 მ) არსებული საწარმოების ემისიების (ატმოსფერული ჰაერი, ხმაური და სხვა) გათვალისწინებით და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ნედლეულისა და პროდუქციის ტრანსპორტირების შედეგად გარემოს შესაძლო დაბინძურების და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- ამასთან, ზემოქმედების შეფასება სატრანსპორტო ნაკადებზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- შესაძლო ზემოქმედების შეფასება ნიადაგზე/გრუნტის ხარისხზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- შესაძლო ზემოქმედების შეფასება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- შესაძლო ზემოქმედების შეფასება ზედაპირული წყლის ობიექტზე, დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;

- ნარჩენების წარმოქმნით და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, შესაბამისი შემარბილებელი და პრევენციული ღონისძიებების მითითებით. მათ შორის, ნარჩენების მართვის გეგმა;
- ბიოლოგიურ გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების შეფასება და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მნიშვნელოვანია გზშ-ის ანგარიშში დეტალურად იქნეს ასახული პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მათ შორის საპროექტო ტერიტორიის მიმდებარედ არსებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთებზე, ასევე განსაზღვრული იყოს ადამიანის ჯანმრთელობასთან, უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- შესაძლო ზემოქმედების შეფასება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- გარემოზე შეუქცევი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება;
- საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის შემაჯამებელი გეგმა (საკონტროლო წერტილების და სიხშირის მითითებით);
- საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე გარემოს სხვადასხვა კომპონენტებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების დეტალური შემარბილებელი ღონისძიებების შემაჯამებელი გეგმა-გრაფიკი (საკონტროლო წერტილების, მონიტორინგის სიხშირის, მეთოდის და ა.შ. მითითებით);
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მათ მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები და საქმიანობის განხორციელების პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები.

6. შენიშვნები/საკითხები, რომლიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში:

- გზშ-ში წარმოდგენილი უნდა იქნას მტვერდამჭერი სისტემის დეტალური აღწერა, მათ შორის, მისი ცალკეული საფეხურის დახასიათება, ასევე, ინფორმაცია მტვერდამჭერი სისტემის ეფექტურობის თაობაზე (აირაჰაერნარევის შემავალი და გამომავალი კონცენტრაციების ჩვენებით);
- ალუმინის სადნობი ლუმელის ტექნოლოგიური სქემის (სკოპინგის ანგარიში - ნახ. 3.2.1, გვ. 16) ექსპლიკაცია წარმოდგენილ უნდა იქნას ქართულ ენაზე;
- ამასთან, გაზრდილი წარმადობის გათვალისწინებით, გზშ-ის ეტაპზე დაზუსტებას და სათანადო დასაბუთებას საჭიროებს, რამდენად უზრუნველყოფს საწარმოში წარმოქმნილი მავნე ნივთიერებების ეფექტურ გაწმენდას არსებული აირგამწმენდი სისტემა;
- საჯარო განხილვაზე კომპანიის წარმომადგენლის განმარტებით პირველ ეტაპზე დაგეგმილია საწარმოო პროცესში მიღებული წილის დროებით, 5 წლიანი ვადით საწარმოო

ტერიტორიაზე განთავსება. გზმ-ის ეტაპზე დეტალურად უნდა იქნეს წარმოდგენილი ინფორმაცია: ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით, წარმოქმნილი წიდის რაოდენობის, გაზრდილი წარმადობის გათვალისწინებით წიდის დასაწყობების ადგილის საკმარისობის (5 წლის ვადით), წიდის საბოლოო განთავსების საკითხების, მათ შორის წიდის მართვის სხვადასხვა ალტერნატიული გზების შესახებ. ამასთან, დეტალურად უნდა იქნეს განხილული საწარმოში ამჟამად არსებული წიდის რაოდენობის და მისი მართვის კონკრეტული ღონისძიებები;

- გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი იქნეს არაორგანიზებული გაფრქვევის წყაროების მართვის საკითხების დეტალური აღწერა;
- სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების შემდეგ საწარმოში არ იფუნქციონირებს ტიგელის ღუმელები და წიდის დასაფქვაკი და საცრელი დანადგარები. გზმ-ის ეტაპზე დაზუსტებას საჭიროებს ზემოაღნიშნული ღუმელების/დანადგარების დემონტაჟის საკითხი;
- 2019 წლის 12 აპრილის გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით (N2-320) განსაზღვრული პირობების შესრულების მდგომარეობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (განხილული იქნეს თითოეული პირობის შესრულების საკითხი/ანალიზი);
- ობიექტზე გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ ჩატარებული გეგმიური-არაგეგმიური შემოწმებების, გამოვლენილი დარღვევების (არსებობის შემთხვევაში) და მათი აღმოფხვრისთვის სამინისტროს მიერ განსაზღვრული ქმედებების/გონივრული ვადების შესახებ ინფორმაცია;
- ვინაიდან, პროექტის ფარგლებში შეიცვალა საწარმოს ტექნოლოგიური დანადგარები და წარმადობა გზმ-ის ანგარიშში მითითებული უნდა იყოს მოთხოვნა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის N2-320 (12.04.2019) გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების ძალადაკარგულად გამოცხადებასთან დაკავშირებით;
- გზმ-ის ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იქნას, როგორც „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-5 მუხლის მე-12 ნაწილის, ისე კოდექსის I დანართის მე-6 პუნქტის და II დანართის 10.3 ქვეპუნქტის საფუძველზე;
- გზმ-ის ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იქნეს წინამდებარე დასკვნით განსაზღვრული მოთხოვნების, სკოპინგის დასკვნაში გამოკვეთილი პრობლემური საკითხების გათვალისწინებით;

- გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად, ერთიანი ცხრილის სახით.

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ლეგომეტალის“ მიერ წარმოდგენილ, გარდაბნის მუნიციპალიტეტში, სოფ. მარტყოფში ალუმინის ჯართისგან ალუმინის სხმულების დამამზადებელი საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების პროექტზე

სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი, შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით. გზშ-ის ანგარიში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობის, განსაკუთრებით სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული მითითებების სრული დაცვით.